

25.3.2025 ΕΠΕΤΕΙΑΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

ΣΤΑΥΡΟΥ Χ. ΣΤΑΥΡΟΥ

ΦΙΛΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Η 25η Μαρτίου 1821 έχει καθιερωθεί ως η ημέρα όπου ξέσπασε η Ελληνική Επανάσταση εναντίον της οθωμανικής αυτοκρατορίας. Όμως, ο αγώνας άρχισε πολύ νωρίτερα. Με τα Ορλωφικά γενικεύτηκε σε πολλές επαρχίες της Πελοποννήσου και σε άλλες ελληνικές περιοχές, στην Κρήτη με τον Δασκαλογιάννη, στην Ήπειρο, στο Μεσολόγγι. Οι επαναστατικές αυτές εστίες κατεστάλησαν και επακολούθησε γενοκτονία των Ελλήνων, αφού οι Ρώσοι τους εγκατέλειψαν στη μανία των Τούρκων. Όμως, με τη Συνθήκη του Κιουτσούκ Καϊναρτζή (1774) διαμορφώθηκαν καταστάσεις ευνοϊκές για πολυεπίπεδη ανάπτυξη των Ελλήνων που οδήγησαν στην τελική Επανάσταση.

Ο Ρήγας Φεραίος προσπάθησε να ξεσηκώσει όλους τους λαούς της Βαλκανικής στην προκήρυξη του το 1797. Η εποχή ήταν ποτισμένη από τα θούρια του, τα κηρύγματά του και τον ηρωικό του θάνατο, η ρωμιοσύνη ολάκερη, απ' τον Μοριά ως την Ήπειρο και ως τα νησιά, στις παροικίες του εξωτερικού, σε χωριά, σε πολιτείες, στο νοτιότερο άκρο του Ελληνισμού, την Κύπρο. Η Μεγαλόνησος, στην ίδια μοίρα με τον υπόλοιπο Ελληνισμό, υπήρξε πάντοτε συνοδοιπόρος σε όλους τους αγώνες του Έθνους και από κοινού συνέβαλαν στην αφύπνιση της εθνικής συνειδησης και την τόνωση του πατριωτικού φρονήματος. Μυημένοι στη Φιλική Εταιρεία ήταν αρκετοί Κύπριοι που ζούσαν εκτός Κύπρου. Ανάμεσα σε αυτούς ο **Ιωάννης Καρατζάς**, λόγιος και συνεργάτης του Ρήγα Φεραίου, **πρωτομάρτυρες και οι δύο το 1798** στο Βελιγράδι. Ο **Μάλης** εργαζόταν ως δάσκαλος στην Κωνσταντινούπολη όπου το 1819 μυήθηκε στη Φιλική Εταιρεία από τον Παπαφλέσσα του οποίου υπήρξε στενός συνεργάτης. Ο ανεπιός του Εθνομάρτυρα Αρχιεπισκόπου Κύπρου Κυπριανού, **Νικόλαος Θεσέας**, στη Μασσαλία συνδέθηκε στενά με τη *Φιλική Εταιρεία* και το *Ελληνόφωνο Ξενοδοχείο* και βοήθησε ποικιλοτρόπως, προσφέροντας και την πολύ μεγάλη περιουσία του στον αγώνα, για να πει ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης, εξαίροντας τη φιλοπατρία του: «δαπανών εξ ιδίων του πάντοτε, δεν κατεδέχθη να επιβαρύνη εις ουδεμίαν περίστασιν το Εθνικόν Ταμείον». Ο **Αγγελής** αγωνίστηκε μαζί με τον Αλέξανδρο Υψηλάντη στον Ιερό Λόχο. Ο **Φιλόθεος Χατζής**, Μητροπολίτης Δημητσάνης μυήθηκε στην Εταιρεία και πρωτοστάτησε στην προετοιμασία της Ελληνικής Επανάστασης του 1821. Φυλακίστηκε από τους Τούρκους στην Τριπολιτσά και πέθανε. Σημαντική υπήρξε η συμβολή πολλών Κυπρίων λογίων του εξωτερικού στο κεφάλαιο της πνευματικής διαφώτισης, απαραίτητης προϋπόθεσης για την επανάσταση.

Μπορεί η Κύπρος να μην είχε καθολική συμμετοχή στην ελληνική επανάσταση ένεκα της μεγάλης αποστάσεως, όμως η αγάπη και η συνειδηση του αδελφικού χρέους εκμηδένισε τις μακρινές αποστάσεις και εκατοντάδες Κύπριοι πολέμησαν, διακρίθηκαν και απέσπασαν άριστα σχόλια από τους Κολοκοτρώνη, Νικηταρά, Καραϊσκάκη, Μακρυγιάννη, Κανάρη κ.ά.

Όπως ήταν επόμενο, η Κύπρος δέχτηκε τη θηριώδη μανία των Τούρκων, μακέλεψαν το νησί απ' άκρου σ' άκρο, εκτέλεσαν, βίασαν, αποκεφάλισαν και εφάρμοσαν τον δι' απαγχονισμού φρικτό θάνατο στην κεφαλή της Εκκλησίας, τον Αρχιεπίσκοπο Κυπριανό, τον αρχιδιάκονο Μελέτιο και τους μητροπολίτες Πάφου, Κυρηνείας και Κιτίου. Όλοι περίμεναν κάτι καινούργιο και ελπιδοφόρο.

Ποιος λαός στον κόσμο, σκλαβωμένος, απόκτησε αληθινά την ελεύθερη ζήση του από τη θέληση των μεγάλων, χωρίς τον δικό του αγώνα; Ο λυτρωμός θα έρθει αν ο λαός πάρει την τύχη του στα δικά του χέρια, αν στηριχθεί για τον ξεσηκωμό του απάνω στις δικές του οργανωμένες δυνάμεις. Απάνω στις ώριμες στιγμές ήρθαν τα μηνύματα της Γαλλικής Επανάστασης, η ταραχή της Ευρώπης, το ζύπνημα των λαών.

Για τον χρόνο έναρξης της Επανάστασης υπήρχαν τότε τρεις γνώμες. Η πρώτη βασιζόταν στην εκτίμηση ότι ήταν δυνατό να αλωθεί η οθωμανική αυτοκρατορία από τους Έλληνες εκ των έσω. Ενώ η άποψη αυτή συνδεόταν με αρκετά πλεονεκτήματα γιατί δεν εξέθετε το Έθνος σε άμεσους κινδύνους, προϋπέθετε, όμως, παρέλευση μακρού χρόνου. Η δεύτερη περίπτωση, προσέβλεπε σε ενέργειες της Ρωσίας με πρωτοβουλία του Καποδίστρια. Στην περίπτωση αυτή θα υπήρχε ποικίλη προστασία του Έθνους, αλλά και αυτή απαιτούσε χρόνο, και επιπλέον συνδεόταν με τη διπλωματική αβεβαιότητα στο μέλλον. Τελικά, επικράτησε η τρίτη γνώμη, αυτή της επανάστασης, γιατί οι δυνάμεις του έθνους ήταν, τότε, σε πολλά επίπεδα υπολογίσιμες.

Έτσι λοιπόν, το 1814, στην Οδησό, τρεις έμποροι Έλληνες, ο Σκουφάς, ο Τσακάλωφ και ο Ξάνθος, μετέτρεψαν τον ατομικό και εθνικό πόνο σε απόφαση, και εκπόνησαν σχέδια για τον ξεσηκωμό. Και το σχέδιο έγινε έργο, έγινε Επανάσταση. Εν αρχή ην και ο λόγος και η πράξη.

Ο Γεώργιος Σέκερης ήταν ο πρώτος Φιλικός που μυήθηκε από τον Σκουφά στα μυστικά της Εταιρείας. Του ανέθεσε ο Σκουφάς να βολιδοσκοπήσει τον Άνθιμο Γαζή και τον Κοραή, πλην όμως αμφότεροι αρνήθηκαν, με το επιχείρημα ότι έπρεπε να προηγηθεί η πνευματική αναγέννηση του έθνους. Μετά από λίγο καιρό ο Γαζής μυήθηκε από τον Σκουφά.

Αν η παρελκυστική τακτική, η εφεκτικότητα, που εισηγούνταν κάποιοι με τις δικές τους εκτιμήσεις τότε, γινόταν αποδεκτή από όλους ως η ακολουθητέα πορεία, ακόμα θα ήμασταν ραγιάδες. Γιατί, αν σε υστερότερους χρόνους εξέλιπταν όλοι οι τότε πρωταγωνιστές της Επανάστασης με τα γνωστά θαυμαστά επιτεύγματά τους, ακόμη θα βρισκόμασταν στην αναμονή.